

Prof. zw. dr hab. Radosław Zenderowski

Instytut Nauk o Polityce i Administracji

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

1

Recenzja

**dorobku naukowego pana dr. Tomasza Pawłuszko,
w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecz-
nych
w dyscyplinie nauki o polityce i administracji,
prowadzonym przez Radę Naukową
Uniwersytetu Opolskiego**

1. Wprowadzenie

Recenzowany dorobek naukowy obejmuje szeroki zakres badań z obszaru bezpieczeństwa międzynarodowego, geopolityki oraz polityki zagranicznej. Badania koncentrują się na analizie jakościowej, wykorzystując podejście metodologiczne zakorzenione w studiach strategicznych i geopolitycznych. W niniejszej recenzji szczególną uwagę poświęcono metodologicznym podstawom badań oraz zakresowi tematycznemu analizowanych zagadnień.

Dorobek habilitanta obejmuje zarówno monografie, artykuły naukowe, rozdziały w pracach zbiorowych, jak i udział w projektach badawczych oraz konferencjach naukowych. Znacząca część publikacji koncentruje się na wpływie globalnych i regionalnych uwarunkowań geopolitycznych na bezpieczeństwo państw oraz ich strategię polityczne. Dodatkowo, autor wnosi istotny wkład w debatę akademicką dotyczącą roli organizacji międzynarodowych i sojuszy polityczno-militarnych w kształtowaniu stabilności globalnej i regionalnej.

Udział habilitanta w konferencjach naukowych, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, stanowi istotny element jego działalności akademickiej. Jego wystąpienia dotyczyły m.in. zagadnień związanych z bezpieczeństwem międzynarodowym, geopolityką oraz analizą strategii politycznych państw. Aktywne uczestnictwo w dyskusjach naukowych i prezentowanie wyników badań na forach międzynarodowych potwierdza jego zaangażowanie w rozwój dyscypliny oraz wpływ na kształtowanie współczesnych debat naukowych.

2. Sylwetka naukowa habilitanta

Habilitant jest badaczem o ugruntowanej pozycji w dziedzinie nauk o polityce, bezpieczeństwie i geopolityce. Jego działalność naukowa koncentruje się na analizie strategicznych aspektów polityki międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem współczesnych wyzwań bezpieczeństwa. W swojej pracy łączy podejście teoretyczne z analizą praktycznych aspektów polityki bezpieczeństwa i geopolityki.

Dorobek naukowy habilitanta obejmuje liczne publikacje w renomowanych czasopismach naukowych, a także monografie, które wnoszą istotny wkład w rozwój badań nad stosunkami międzynarodowymi i bezpieczeństwem. Ponadto, jego aktywność badawcza znajduje odzwierciedlenie w uczestnictwie w międzynarodowych projektach badawczych oraz współpracy z czołowymi ośrodkami akademickimi zajmującymi się problematyką bezpieczeństwa globalnego.

Habilitant prowadzi również działalność dydaktyczną, angażując się w kształcenie studentów i doktorantów, co przyczynia się do popularyzacji wiedzy z zakresu geopolityki i stosunków międzynarodowych. Jego aktywność akademicka oraz liczne wystąpienia na konferencjach krajowych i międzynarodowych wskazują na jego istotny wkład w rozwój dyscypliny.

3. Monografia habilitacyjna

Kluczowym elementem dorobku naukowego habilitanta jest jego monografia habilitacyjna, która stanowi istotny wkład w rozwój badań nad geopolityką i bezpieczeństwem międzynarodowym. Publikacja ta wyróżnia się kompleksowym

podejściem do analizowanych zagadnień, obejmując zarówno aspekty teoretyczne, jak i praktyczne. W monografii przedstawiono nowatorskie podejście do badania strategii politycznych państw, uwzględniając dynamikę współczesnych stosunków międzynarodowych.

Autor monografii dokonuje dogłębnej analizy współczesnych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa i geopolityki, posługując się bogatym aparatem naukowym oraz szerokim wachlarzem źródeł. Jego badania opierają się na solidnych podstawach metodologicznych, a wnioski przedstawione w pracy mają istotne znaczenie dla kształtowania strategii politycznych na poziomie międzynarodowym. Ponadto, publikacja charakteryzuje się wysoką jakością argumentacji oraz umiejętnością syntetyzowania różnych perspektyw badawczych.

A. Struktura i organizacja pracy

Monografia podzielona jest na trzy główne części. Pierwsza część zajmuje się badaniami stosunków międzynarodowych, wprowadzając czytelnika w ewolucję dyskursu naukowego oraz główne koncepcje teoretyczne. Druga część koncentruje się na historycznym i współczesnym uwarunkowaniu pozycji Polski w systemie międzynarodowym, prezentując szeroki przegląd okresów historycznych – od XVI wieku do współczesności. Trzecia część to prezentacja wyników własnych badań jakościowych, które mają za zadanie skonfrontować teorię z praktyką.

Zalety:

- Jasny podział tematyczny ułatwiający nawigację w tekście.
- Logiczny układ, który umożliwia stopniowe wprowadzenie czytelnika od teoretycznych ram do analizy konkretnej pozycji Polski.

Wady:

- Pomimo wyraźnej segmentacji, momentami granice między częściami mogą być rozmyte, co sprawia, że niektóre fragmenty analizy teoretycznej zdają się nieco nadmiernie rozbudowane kosztem praktycznych implikacji.

B. Podejście metodologiczne i teoretyczne ramy

Autor operuje pragmatyczną perspektywą, czerpiąc inspirację między innymi z myśli Richarda Rorty'ego oraz koncepcji analitycznego eklektyzmu Sil i Katzensteina. W pracy widoczny jest przekonujący wysiłek, aby zintegrować elementy różnych paradygmatów – zarówno realistycznych, liberalnych, jak i konstruktywistycznych – w celu zbudowania użytecznego narzędzia analizy pozycji państw średnich.

Zalety:

- Wykorzystanie pragmatyzmu jako głównego paradygmatu pozwala na skoncentrowanie się na praktycznych implikacjach badań i dostarcza solidnych podstaw do konstrukcji pojęciowej.
- Eklektyzm teoretyczny umożliwia krytyczne zestawienie różnych podejść, co zwiększa elastyczność analizy i jej przydatność w kontekście zmieniającej się rzeczywistości międzynarodowej.

Wady:

- Integracja wielu paradygmatów, choć ambitna, może rodzić problem nadmiernego „rozmycia” metodologicznego – nie zawsze czytelne jest, jakie kryteria decydują o wyborze konkretnego narzędzia analitycznego w danym fragmencie pracy.
- Czasami podejście eklektyczne wymaga od czytelnika posiadania już pewnej wiedzy teoretycznej, co może ograniczać dostępność pracy dla osób nieobeznanych z najnowszymi dyskusjami w stosunkach międzynarodowych.

C. Wkład merytoryczny i analiza pozycji Polski

Druga część monografii poświęcona pozycji Polski jest szczególnie wartościowa ze względu na szeroki zakres historyczny i interdyscyplinarny charakter analizy. Autor nie ogranicza się jedynie do opisu faktów historycznych, ale stara się również osadzić te zjawiska w szerszym kontekście teoretycznym, co pozwala na lepsze zrozumienie współczesnych uwarunkowań polityki międzynarodowej Polski.

Zalety:

- Szeroka perspektywa historyczna umożliwia obserwację ciągłości oraz zmian w pozycjonowaniu Polski, co jest rzadko spotykane w literaturze przedmiotu.
- Integracja wyników badań jakościowych z analizą teoretyczną daje praktyczne wskazówki dotyczące dalszych możliwości poprawy pozycji Polski na arenie międzynarodowej.

Wady:

- Mimo interdyscyplinarności, w niektórych partiach analizy pojawia się tendencja do powielania znanych schematów interpretacyjnych, co może ograniczać oryginalność wniosków.
- Krytyczna refleksja nad metodologią badań własnych, zwłaszcza tych empirycznych, nie zawsze jest wystarczająco dogłębna – mogłaby zostać rozszerzona o bardziej szczegółową dyskusję na temat ograniczeń zastosowanych narzędzi badawczych.

D. Język i styl wypowiedzi

Autor posługuje się językiem naukowym, ale jednocześnie stara się, aby przekaz był przystępny zarówno dla specjalistów, jak i osób zainteresowanych praktycznymi implikacjami analizy. Praca łączy w sobie elementy klasycznej nauki o stosunkach międzynarodowych z nowoczesnymi trendami badawczymi, co przyczynia się do jej aktualności i użyteczności dydaktycznej.

Zalety:

- Jasność wypowiedzi i przejrzystość argumentacji ułatwiają odbiór treści.
- Wprowadzenie licznych przykładów empirycznych i studiów przypadków wzbogaca przekaz i podkreśla praktyczne znaczenie teoretycznych rozważań.

Wady:

- Momentami wysoki poziom szczegółowości w analizie teoretycznej może sprawiać, że niektóre fragmenty pracy są zbyt gęste i wymagają od czytelnika intensywnego skupienia.
- Niekiedy stosowana terminologia nie jest dostatecznie wyjaśniona, co może prowadzić do trudności interpretacyjnych dla mniej doświadczonych odbiorców.

E. Oryginalność i wkład do dyskursu naukowego

Monografia Pawłuszki wnosi istotny wkład do dyskusji na temat pozycji Polski w systemie międzynarodowym, przede wszystkim dzięki połączeniu tradycyjnych analiz historycznych z nowoczesnymi metodami badawczymi i podejściem pragmatycznym. Autorowi udało się przedstawić złożoność relacji międzynarodowych oraz wskazać na potrzebę stworzenia uniwersalnego języka pojęciowego, który mógłby być stosowany zarówno w badaniach naukowych, jak i w praktyce decyzyjnej.

Zalety:

- Praca odpowiada na pilną potrzebę redefinicji pozycji państw średnich, a szczególnie Polski, w obliczu dynamicznych zmian w globalnej polityce.
- Integracja wyników badań własnych z szeroką panoramą teoretyczną pozwala na wypracowanie konkretnych rekomendacji dotyczących dalszych kierunków działań politycznych i badawczych.

Wady:

- Pomimo licznych odniesień do klasyków nauki o stosunkach międzynarodowych, autor mógłby bardziej krytycznie poddać w wątpliwość niektóre ustalone dogmaty, co mogłoby jeszcze bardziej wzbogacić dyskusję teoretyczną.
- W części dotyczącej badań własnych, choć metodyka została opisana, niektóre aspekty procesu badawczego wymagają głębszej refleksji, zwłaszcza w kontekście potencjalnych ograniczeń wynikających z jakości i reprezentatywności danych empirycznych.
- Monografia habilitacyjna Tomasza Pawłuszki to ambitna próba syntezy teoretycznych rozważań nad stosunkami międzynarodowymi z praktyczną analizą pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Praca wyróżnia się interdyscyplinarnym podejściem, integracją wyników badań jakościowych oraz zastosowaniem pragmatycznego paradygmatu, który umożliwia konstruktywne podejście do problematyki. Jednakże, pewne momenty metodologiczne oraz zbyt gęste partie teoretyczne mogą ograniczać czytelność i przystępność przekazu, zwłaszcza dla odbiorców niebędących specjalistami w dziedzinie stosunków międzynarodowych.

Podsumowując, monografia wnosi cenny wkład do dyskursu naukowego i praktycznego, ale jej pełny potencjał mógłby zostać osiągnięty poprzez jeszcze bardziej krytyczną analizę zastosowanych narzędzi badawczych oraz dalsze uproszczenie przekazu teoretycznego. W kontekście aktualnych wyzwań geopolitycznych, praca ta stanowi solidny fundament do dalszych badań oraz debat nad miejscem Polski w zmieniającym się systemie międzynarodowym.

4. Aspekty metodologiczne

Dorobek naukowy opiera się na metodach jakościowych, z dominującym wykorzystaniem:

- **Analizy treści** – systematyczne badanie dokumentów strategicznych, raportów międzynarodowych oraz wypowiedzi politycznych, umożliwiające identyfikację kluczowych tendencji i strategii bezpieczeństwa. Autor stosuje zarówno podejście klasyczne, jak i współczesne techniki analizy

narracyjnej, co pozwala na głębsze zrozumienie mechanizmów rządzących polityką międzynarodową.

- **Studiów przypadków** – dogłębna analiza wybranych przypadków politycznych i geopolitycznych, obejmująca m.in. polską politykę bezpieczeństwa oraz inicjatywy regionalne (Trójmorze, Bukareszteńska Dzielniczka). Studia te pozwalają na sformułowanie ogólnych wniosków na temat strategii bezpieczeństwa oraz ewolucji polityki międzynarodowej. Rozdziały w pracach zbiorowych dodatkowo wzbogacają te analizy, uwzględniając kontekst historyczny oraz porównawczy.
- **Podejścia komparatystycznego** – porównanie strategii bezpieczeństwa różnych państw i organizacji międzynarodowych, co pozwala na wyciągnięcie ogólnych wniosków dotyczących współczesnej geopolityki. Analiza porównawcza obejmuje różne okresy historyczne, umożliwiając śledzenie trendów i zmian w polityce bezpieczeństwa. W ramach rozdziałów habilitant podejmuje również zagadnienia związane z regionalnym wymiarem polityki zagranicznej, co poszerza spektrum analityczne jego badań.
- **Analizy dyskursu** – badanie narracji politycznych i ich wpływu na kształtowanie polityki bezpieczeństwa. Autor koncentruje się na analizie języka, retoryki politycznej oraz sposobów legitymizowania określonych działań strategicznych, co dostarcza istotnych informacji na temat mechanizmów decyzyjnych i strategii komunikacyjnych stosowanych przez państwa oraz organizacje międzynarodowe.

Metodologia opiera się na podejściu interdyscyplinarnym, łączącym elementy stosunków międzynarodowych, nauk o bezpieczeństwie oraz nauk politycznych. Takie podejście umożliwia wieloaspektową analizę problemów strategicznych i geopolitycznych, integrując wiedzę z różnych dziedzin, co podnosi wartość poznawczą badań.

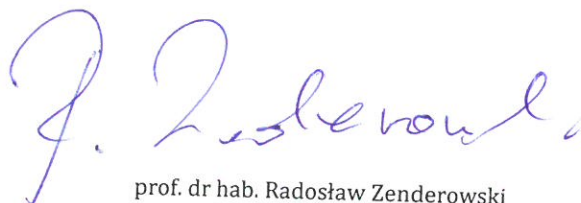
5. Spełnianie warunków ustawowych

Na podstawie analizy dorobku naukowego można stwierdzić, że habilitant spełnia ustawowe wymagania dotyczące stopnia naukowego doktora habilitowanego. Jego publikacje, zarówno monografie, artykuły, jak i rozdziały w pracach zbiorowych w renomowanych wydawnictwach, potwierdzają jego wkład w rozwój dyscypliny. Ponadto, udział w projektach badawczych oraz aktywność w międzynarodowym środowisku akademickim wskazują na znaczące oddziaływanie jego badań.

6. Podsumowanie

Dorobek habilitanta spełnia wymagania niezbędne do uzyskania stopnia doktora habilitowanego i wnosi istotny wkład w rozwój nauki w swojej dziedzinie. Niżej stawiam wniosek o dalsze procedowanie.

Cieszyn-Warszawa, dnia 2 kwietnia 2025 roku

prof. dr hab. Radosław Zenderowski

Radosław Zenderowski
ul. Limanowskiego 3 m. 6
PL 43-400 Cieszyn
Tel.: 600.431.170
E-mail: r.zenderowski@uksw.edu.pl

Wydział Społeczno-Ekonomiczny
Instytut Nauk o Polityce i Administracji UKSW
ul. Wóycickiego 1/3 bud. 23
PL 01-938 Warszawa
Tel.: +48 22 569 68 29
E-mail: ip@uksw.edu.pl